לְמֵימְרִינְהוּ בְּנִיחוּתָא – לאומרם בנחת כְּדֵי הֵיכִי דְּלִיקַבְּלוּ מִינֵּיהּ – כדי שבני ביתו ישמעו בקולו. אָמַר רַב אַשִׁי, אֲנָא לֹא שְׁמִיעָא לִי הָא – אני לא שמעתי את המימרא דְּרַבָּה בַּר בַּר חָנָה שצריך לומר בניחותא, וְקַיְימִתֵּיהּ מִסְּבָרָא – וקיימתי זאת מסברא, שיהיה דיבורו של אדם בנחת עם הבריות.

אָמַר רַבִּי אַבָּהוּ, לְעוֹלָם אַל יָטִיל אָדָם אֵימָה יְתֵירָה בְּתוֹךְ בֵּיתוֹ, שֶׁהֲרֵי אָדָם גָּדוֹל הֵטִיל אֵימָה יְתֵירָה בְּתוֹךְ בֵּיתוֹ וְהֶאֱכִילוּהוּ דָּבָר גָּדוֹל – דבר איסור חמור. וּמַנּוּ – ומי הוא אותו אדם גדול, רַבִּי חֲנִינָא בֶּן גַּמְלִיאֵל.

שואלת הגמרא, הֶאֱכִילוּהוּ סָלְקָא דַּעְתָּךְ – וכי אתה מעלה בדעתך שבאמת האכילו אותו דבר איסור, הַשְׁתָּא בְּהֶמְתָּן שֶׁל צַדִּיקִים, אֵין הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא מֵבִיא תַּקָּלָה עַל יָדָם – שהבהמה תאכל דבר האסור לה, צַדִּיקִים עַצְמָן לֹא כָּל שֶׁכֵּן שהקב"ה שומרם שלא יכשלו באכילת איסור. עונה הגמרא, באמת לא האכילו אותו אֶלָּא בִּקְשׁוּ – רצו לְהַאֲכִילוֹ דָּבָר גָּדוֹל – דבר איסור חמור, וּמַאי נִיהוּ – ומה הוא דבר זה, אֵבֶר מִן הַחַי, שעבדיו של רבי חנינא שחטו עבורו בהמה ונאבד אחד מחלקיה, ומרוב פחדם שמא יוודע לו, חתכו אבר מבהמה חיה והביאו לו.

הגמרא מביאה מעשה הקשור לדין שרטוט: שָׁלַח לֵיהּ מַר עוּקְבָא שאלה לְרַבִּי אֶלְעָזָר, בְּנֵי אָדָם הָעוֹמְדִים עָלַי ומחרפים ומגדפים אותי, וּבְיָדַי יש כח להלשין עליהם וְלִמְסְרָם לְמַלְכוּת, מַהוּ – האם נכון שאעשה כך. שְׁרֵטֵט רבי אלעזר שורות על גבי נייר וְכָתַב לֵיהּ את הפסוק (תהלים לט ב) 'אָמַרְתִּי אֶשְׁמְרָה דְרָכַי מֵחֲטוֹא בִלְשׁוֹנִי, אֶשְׁמְרָה לְפִי מַחְסוֹם בְּעוֹד רָשָׁע לְנֶגְדִּי', כלומר, אַף עַל פִּי שֶׁרָשָׁע לְנֶגְדִּי, שעושה איתי מריבה ומקניטני, אֶשְׁמְרָה לְפִי מַחְסוֹם, ולא אמסור אותו למלכות.

חזר מר עוקבא ושָׁלַח לֵיהּ לרבי אלעזר, קָא מְצַעֲרֵי לִי טוּבָא – הם מאד מצערים אותי וְלֹא מָצִינָא דְּאִיקּוּם בָּהוּ – ואיני יכול לעמוד בזה. שָׁלַח לֵיהּ רבי אלעזר פסוק אחר (תהלים לז ז) 'דּוֹם לַה' וְהִתְחוֹלֵל לוֹ', ויש לדרוש את הפסוק כך, דּוֹם לַה' – המתן לישועת ד', וְהִתְחוֹלֵל לוֹ – וְהוּא יַפִּילֵם לָךְ חֲלָלִים חֲלָלִים. ובעוד אתה ממתין לישועת ה' הַשְׁכֵּם וְהַעֲרֵב עֲלֵיהֶן לְבֵית הַמִּדְרָשׁ, כלומר על אף מעשיהם, עסוק בתורה בבוקר ובערב בבית המדרש, וְהֵן בְּלֵין מֵאֵילֵיהֶן, בלא שתעשה להם מאומה. מספרת הגמרא, שהַדְּבָר יָצָא מִפִּי רַבִּי אֶלְעָזָר, וְנָתְנוּהוּ לְגִנְיָבָא בְּקוֹלָר – המלכות שמה את גניבא שציער את מר עוקבא, בשלשלת של ברזל להוציאו להריגה.

הגמרא מביאה מעשה נוסף הקשור לענין שרטוט: שָׁלְחוּ לֵיהּ שאלה לְמַר עוּקְבָא, זִמְרָא מָנָא לָן דְּאָסִיר – מנין שאחר חורבן בית המקדש, אסור לשורר בששותים יין בבתי משתאות. שְׁרֵטֵט על גבי נייר וְכָתַב לְהוּ פסוק (הושע ט א) 'אַל תִּשְׂמַח יִשְׂרָאֵל אֶל גִּיל כָּעַמִּים'. כלומר, עם ישראל שחטא לד' ואיבד טובות הרבה, אין ראוי לו שישמח ויגיל כגויים.

שואלת הגמרא, וְלִישְׁלַח לְהוּ מֵהָכָא – יכול היה מר עוקבא לשלוח להם ראיה לאיסור מהפסוק שמביאה המשנה (סוטה מח.), שנאמר (ישעיה כד ט) 'בַּשִּׁיר לֹא יִשְׁתּוּ יָיִן, יֵמַר שֵׁכָר לְשׁתָיו', כלומר, כאשר ישראל יצאו לגלות, מחמת אבלם הם לא ישירו כששותים יין, וגם השכר שישתו יהיה מר בפיהם. עונה הגמרא, אִי מֵהָהוּא הָוֵה אָמֵינָא – אם היה מביא את הפסוק הזה, הייתי אומר, הָנֵי מִילֵּי זִמְרָא דְּמָנָא – שרק שיר בכלי אסור, כיון שזה משמח מאד, אֲבָל דְּפוּמָּא שָׁרֵי – אבל שיר בפה מותר, קָא מַשְׁמַע לָן שגם שיר בפה אסור.

הגמרא מביאה דרשות נוספות, בענין מעלת השותק כשמצערים אותו: אָמַר לֵיהּ רַב הוּנָא בַּר נָתָן לְרַב אַשִׁי, מַאי דִּכְתִיב – מה הוא פירוש הפסוק (יהושע טו כב) 'קִינָה וְדִימוֹנָה וְעַדְעָדָה', אָמַר לֵיהּ רב אשי מָתְנוּתָא דְּאַרְעָא דְּיִשְׂרָאֵל קָחָשִׁישׁ – הפסוק מונה את העיירות שבארץ ישראל שהיו שייכות לשבט יהודה. אָמַר לֵיהּ רב הונא בר נתן לרב אשי, אִטּוֹ אֲנָא לֹא יָדַעְנָא דְּמָתְנוּתָא דְּאַרְעָא דְּיִשְׂרָאֵל קָא חָשִׁישׁ – וכי אני אינני יודע שכוונת הפסוק למנות את העיירות שבארץ ישראל. אֶלָּא אני שמעתי שֶׁרַב גְּבִיהָא מֵאַרְגִּיזָא – ממקום ששמו ארגיזא, אָמַר בָּהּ מַעֲמָא, דרש והטעים את הפסוק כך, 'קִינָה' – כָּל שֶׁיֵּשׁ לוֹ קִנְאָה כלומר כעס עַל חֲבֵירוֹ מחמת שציערו, 'וְדִימוֹנָה' – וְדוֹמֵם [–ושותק], 'וְעַדְעָדָה' – הקב"ה שֶׁשּׁוֹכֵן עֲדֵי עַד, עוֹשֶׂה לוֹ דִּין ויעניש את המצערים אותו.

אָמַר לֵיהּ רב אשי, אֶלָּא מַעֲתָּה בפסוק (שם לא) 'צִקְלַג וּמַדְמַנָּה וְסַנְסַנָּה', הָכִי נַמִּי – האם גם כאן יש לדרוש ולהטעים את הפסוק. אָמַר לֵיהּ רב הונא בר נתן אִי הָוֶה רַב גְּבִיהָא מִבֵּי אַרְגִּיזָא הָכָא – אם רב גביהא היה כאן, הָוֶה אָמַר בָּהּ מַעֲמָא – ודאי היה דורש ומטעים גם את הפסוק הזה.

הגמרא מביאה אמורא אחר שדרש את הפסוק, רַב אָחָא מִבֵּי חוֹזָאֵה אָמַר בָּהּ הָכִי – ביאר את הפסוק כך, 'צִקְלַג' – כָּל מִי שֶׁיֵּשׁ לוֹ צַעֲקַת לְגִימָא עַל חֲבֵירוֹ, כלומר שיש לו טענות על חבירו שיורד לחייו וגוזל ממנו את פרנסתו, 'וּמַדְמַנָּה' – וְדוֹמֵם, 'וְסַנְסַנָּה' – הקב"ה שֶׁשּׁוֹכֵן בַּפְּנָה, עוֹשֶׂה לוֹ דִּין – יעניש את חבירו. הגמרא דנה באיסור נוסף הקשור לחורבן: אָמַר לֵיהּ רֵישׁ גָּלוּתָא לְרַב הוּנָא, בְּלֵילָא מָנָא לָן דְּאָסִיר – מנין שאחרי החורבן אסור לעשות לחתנים עטרות לראשם. אָמַר לֵיהּ רב הונא, דבר זה אינו אסור אלא מִדְּרַבָּנַן, דְּתָנַן במשנה (סוטה מט.) בְּפוּלְמוּס שֶׁל אַסְפַּסְיָנוּס – כאשר העלה אספסינוס חיל לירושלים קודם שבא טיטוס עליהם, גָּזְרוּ חכמים עַל עֲטָרוֹת חֲתָנִים – שלא יתנו עטרה בראש החתן, כדי למעט בשמחה, וְעַל הָאֵירוּס – וכן גזרו שלא להשמיע קול באמצעות פעמונים בבית המשתה. אֲדַהְכִי – בינתיים קָם רַב הוּנָא לְאַפְנוֹיֵי – יצא להתפנות. אָמַר לֵיהּ רַב חִסְדָּא לריש גלותא, שהטעם לאיסור עטרות חתנים, אינו מדרבנן, אלא מדברי נביאים וְקָרָא כְּתִיב בדברי נבואה על הגלות, שנאמר (יחזקאל כא לא) 'כֹּה אָמַר ה' אֱלֹהִים, הָסִיר הַמִּצְנֶפֶת וְהָרֵם הָעֲטָרָה – המצנפת והעטרה יוסרו מעל ראש הלובשים אותם, זֹאת לֹא זֹאת – הגדולה הזאת שהיתה עד כה לא תהיה עוד, אלא הַשְּׁפָלָה הַגְבַהּ – זה שהיה שפל יוגבה, וְהַגְּבֹהָה הַשְׁפֵּל' – וזה שהיה גבוה יושפל. נשאלת השאלה, וְכִי מָה עִנְיַן מִצְנֶפֶת שהיא מבגדי כהונה אֵצֶל עֲטָרָה שהיא מלבוש של מלך. אֶלָּא לוֹמַר לָךְ, בִּזְמַן שֶׁמִּצְנֶפֶת בְּרֹאשׁ כֹּהֵן גָּדוֹל, כלומר, כשבית המקדש קיים, מותר להניח עֲטָרָה בְּרֹאשׁ כָּל אָדָם, אך כאשר נִסְתַּלְּקָה מִצְנֶפֶת מֵרֹאשׁ כֹּהֵן גָּדוֹל והבית חרב, נִסְתַּלְּקָה עֲטָרָה מֵרֹאשׁ כָּל אָדָם, ואסור להניח עטרה בראש החתנים. אַדְּהָכִי אָתָא – בינתיים חזר רַב הוּנָא, אַשְׁכְּחֵינְהוּ דַּהֲווּ יָתְבֵי – ומצא את רב חסדא ורישׁ גלותא יושבים, והספיק לשמוע את דברי רב חסדא. אָמַר לֵיהּ רב הונא לרב חסדא, הָאֱלֹהִים – בשבועה אני אומר שהאיסור אינו אלא גזירה מִדְּרַבָּנַן, והפסוק ביחזקאל מדבר על המצנפת של כהן גדול שתוסר ממנו, כלומר שתתבטל הכהונה, ועל העטרה שבראש המלך צדקיהו שתורם מעליו, שיצא לגלות. אֶלָּא חִסְדָּא שָׁמְךָ וְחִסְדָּאִין מִילָּךְ – אלא שמך הוא חסדא וחסודים ונאים דבריך, כלומר, הפסוק אינו אלא אסמכתא.

מספרת הגמרא, רַבִּינָא אַשְׁכְּחֵיהּ לְמַר בַּר רַב אַשִׁי – רבינא פגש במר בר רב אשי, דַּהֲוָה נָדֵיל בְּלֵילְיָא לְבַרְתֵּיהּ – שהיה קולע עטרה לנשואי בתו. אָמַר לֵיהּ רבינא, לֹא סָבַר לָהּ מַר את הנלמד מהפסוק, 'הָסִיר הַמִּצְנֶפֶת וְהָרֵם הָעֲטָרָה'. אָמַר לֵיהּ מר בר רב אשי, דּוּמְיָא דְּכֹהֵן גָּדוֹל, בְּנְבִרֵי – הפסוק מדבר רק על אנשים, וכמו הכהן גדול, אֲבָל בְּנָשִׁי לֹא – אבל בנשים אין איסור.

הגמרא חוזרת לבאר את הפסוק ביחזקאל: מַאי – מה כוונת הפסוק, 'זֹאת לֹא זֹאת'. דָּרַשׁ רַב עֻוִירָא, וְיִמְנִין אָמַר לֵיהּ – פעמים אמר דרש זה מִשְּׁמֵיהּ דְּרַב אַמִּי, וְיִמְנִין אָמַר לֵיהּ – ופעמים אמר דרש זה מִשְּׁמֵיהּ דְּרַב אַסִי. בְּשָׁעָה שֶׁאָמַר הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא לְיִשְׂרָאֵל הָסִיר הַמִּצְנֶפֶת וְהָרֵם הָעֲטָרָה, אָמְרוּ מַלְאֲכֵי הַשָּׁרֵת לִפְנֵי הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, רִבּוֹנוֹ שֶׁל עוֹלָם, זֹאת אַתָּה עושה לָהֶן לְיִשְׂרָאֵל שֶׁהִקְדַּמְתָּ לְפָנֶיךָ בְּסִינַי נַעֲשֶׂה לִנְשְׁמָע. אָמַר לָהֶן הקב"ה, וכי לֹא אעשה זֹאת לָהֶן לְיִשְׂרָאֵל, שֶׁהִשְׁפִּילוּ אֶת הַגְּבוֹהַ וְהִגְבִּיהוּ אֶת הַשָּׁפֵל – שזלזלו בכבוד ה' וכיבדו אלהים אחרים, וְהֶעֱמִידוּ צֶלֶם בַּהֵיכָל.

הגמרא מביאה דרשה נוספת של רב עוירא: דָּרַשׁ רַב עֻוִירָא, וְיִמְנִין אָמַר לָהּ – פעמים אמר את הדרש הזה מִשְּׁמֵיהּ דְּרַב אַמִּי וְיִמְנִין

המשך בעמוד קפ

אָמַר לָהּ – ופעמים אמר מִשְׁמֵיהּ דְּרַב אַפִּי. מַאי דִּכְתִיב (נחום א יב) 'כֹּה אָמַר ה' אִם שְׁלֵמִים וְכֵן רַבִּים וְכֵן נָגוֹז וְעָבַר' וגו'. 'אִם שְׁלֵמִים' – אִם רוֹאֶה אָדָם שֶׁמְּזוֹנוֹתָיו שלמים, כלומר, מְצוּמְצָמִין בדיוק לכל צרכיו וכדי מחייתו, אבל לא נשאר לו לתת לאחרים, יַעֲשֶׂה מֵהֶן צְדָקָה. 'וְכֵן רַבִּים' - וְכָל שֶׁכֵּן כְּשֶׁהֵן מְרוּבִּין שעליו לתת צדקה. מַאי – מה הכוונה 'וְכֵן נָגוֹז וְעָבַר'. תָּנָא דְּבֵי רַבִּי יִשְׁמָעֵאל, כָּל הַגּוֹזֵז מִנְכָסָיו וְעוֹשֶׂה מֵהֶן צְדָקָה נִיצָּל מִדִּינָהּ שֶׁל גֵּיהִנֹּם. מָשָׁל לִשְׁתֵּי רְחֵילוֹת שֶׁהָיוּ עוֹבְרוֹת בְּמַיִם אַחַת גְּווּזָה וְאַחַת אֵינָהּ גְּווּזָה, גְּווּזָה עֲבָרָה את הנהר לפי שנגזז צמרה ואינו מפריע לה לעבור' וְשֶׁאֵינָהּ גְּווּזָה לֹא עֲבָרָה לפי שהצמר מפריע לה, כך גם מי ש'גוזז' מכספו לצדקה עובר וניצל מדין של גידהנם.

מאחר שתחילת הפסוק עוסק במעלת צדקה, הגמרא דורשת גם את סוף הפסוק, 'וְעִנּוּתְךָ לֹא אֲעַנֶּךָּ עוֹד' לענין צדקה: 'וְעִנּוּתְךָ', **אָמַר מַר זוּטְרָא, אֲפִילּוּ עָנִי הַמִּתְפַּרְנֵס מִן הַצְּדָקָה** שכבר התקיים בו 'וְעִנּוּתְךָ', בכל זאת **יַעֲשֶׂה צְדָקָה** – חייב לתת צדקה כפי שנדרש לעיל (ע"א) מתחילת הפסוק 'זָכֵן נָגוּז וְעָבֵר'.

הגמרא דורשת את סוף הפסוק, **'לֹא אֲעַנֶּךָּ עוֹד', תָּנֵי רַב יוֹסֵף**, שאם יתן צדקה כפי שנדרש מתחילת הפסוק 'זָכֵן נָגוּז וְעָבֵר', מובטח לו ש'לֹא אֲעַנֶּךָּ עוֹד' דהיינו **שֶׁשּׁוּב אֵין מַרְאִין לוֹ סִימָנֵי עֲנִיּוּת** ויזכה לעשירות:

שנינו במשנה, **רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר מֻרְכָּם לַמִּזְרָח כו'** מעכו לצפון ועכו כצפון: מקשה הגמרא, **לְמֵימְרָא** – האם נאמר שמדברי המשנה אפשר ללמוד, **דְּעַכּוֹ לְצַפּוֹנָהּ דְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל קַיְימָא** – שעכו נמצאת בגבולה הצפוני של ארץ ישראל, שאם לא כן לא היתה המשנה אומרת שמעכו ולצפון נחשב לחוץ לארץ.

וְרַמִּינְהוּ – והרי בתוספתא (אהלות פי"ח ה"ח) מבואר, שעכו אינה הגבול הצפוני של ארץ ישראל, שכך שנינו שם, מי שהָיָה מְהַלֵּךְ **מֵעַכּוֹ צפונה לְכְזִיב**, עליו לדעת שהארץ **מִימִינוֹ** שהיא **לְצַד מִזְרַח** של **הַדֶּרֶךְ, טְמֵאָה מִשּׁוּם אֶרֶץ הָעַמִּים** – יש עליה טומאת ארץ העמים **וּפְטוּרָה מִן הַמַּעֲשֵׂר וּמִן הַשְּׁבִיעִית** כדין חוץ לארץ. וכך לאורך כל הדרך **עַד שֶׁיְּוַדַּע לְךָ שֶׁהִיא חַיֶּיבֶת**, כלומר, עד שיבוא למקום אדם שבקי בדבר ויאמר לו, שבמקום זה הדרך מתעקמת וכן עליו לכיוון מערב לתוך ארץ ישראל, וימין הדרך היא ארץ ישראל, וטהורה וחייבת במעשרות ובשביעית. וכן עליו לדעת שהארץ **מִשְּׁמֹאלוֹ** שהיא **לְצַד מַעֲרַב** של **הַדֶּרֶךְ**, היא ארץ ישראל, **וּטְהוֹרָה מִשּׁוּם** טומאת **אֶרֶץ הָעַמִּים וְחַיֶּיבֶת בְּמַעֲשֵׂר וּבִשְׁבִיעִית, עַד שֶׁיְּוַדַּע לְךָ שֶׁהִיא פְּטוּרָה**, כלומר, עד שיבוא למקום אדם בקי בדבר ויאמר לו שהדרך מתעקמת מזרחה לכיוון חוץ לארץ ושמאל הדרך היא חוץ לארץ. **עַד הֵיכָן** חלים כללים אלו על הדרך, **עַד העיר כְּזִיב. רַבִּי יִשְׁמָעֵאל בְּרַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר מְשׁוּם אָבִיו, עַד** מקום ששמו **לַבְלָנוֹ**. לפי המובן מהתוספתא, עכו אינה שוכנת על הגבול הצפוני אלא על הגבול המזרחי ושטחה של ארץ ישראל ממשיך גם אחרי עכו עוד לכיוון צפון, וזה נסתר ממשנתינו שנאמר בה שעכו היא הגבול הצפוני. מתרצת הגמרא, **אָמַר אַבַּיֵי רְצוֹעָה נַפְקָא** – לעולם עכו שוכנת בצפונה של ארץ ישראל על הגבול הצפוני, ולכן אמרו במשנה שמעכו ולצפון היא חוץ לארץ, אלא שמעכו צפונה נמשכת רצועת ארץ שבסופה שוכנת העיר כזיב. הדרך המוליכה מעכו לכזיב נמצאת בצידה המזרחי של הרצועה, ועליה אמרו בתוספתא, שהארץ שמימין הדרך ממזרח, היא חוץ לארץ, ומשמאלה דהיינו הרצועה עצמה היא ארץ ישראל.

שואלת הגמרא, **וְיִהֵיב תַּנָּא סִימָנָא הָכִי** – וכי רצועת ארץ אחת היא כל כך חשובה שהתנא טורח לתת סימן להולך בה, היכן דינו כארץ ישראל והיכן דינו כחוץ לארץ. עונה הגמרא, **אִין** – כן, ואל תתמה שהתנא טורח לתת סימן על רצועה, שהרי **קְרֵא נָמֵי יָהֵיב סִימָנָא** – גם הפסוק טורח לתת סימן למקום, על ידי מסילה שגם היא לא חשובה. **דִּכְתִיב** (שופטים כא יט), **'וַיֹּאמְרוּ הִנֵּה חַג ה' בְּשִׁלוֹ מִיָּמִים יָמִימָה, אֲשֶׁר שוכנת מִצְפּוֹנָה לְבֵית אֵל, מִזְרְחָה הַשֶּׁמֶשׁ לִמְסִלָּה הָעֹלָה מִבֵּית אֵל שְׁכֶמָה, וּמִנֶּגֶב לִלְבוֹנָה'. וְאָמַר רַב פָּפָּא לְמִזְרְחָהּ שֶׁל מְסִלָּה**, ש'מזרחה שמש', הכוונה ששילה נמצאת ממזרח למסילה. נמצא שהעיר בית אל נמצאת בדרומה והעיר לבונה בצפונה, ושילה שוכנת בין שתי ערים אלה. והפסוק נותן עוד סימן למקומה המדויק של שילה, שקיימת מסילת דרך שמוליכה מבית אל צפונה לשכם, ושילה נמצאת במזרחה של דרך זו. ומאחר שרואים שגם הפסוק משתמש במסילה לשם סימן, אל תתמה שהתנא מדבר על רצועה ונותן בה סימנים היכן ארץ ישראל והיכן חוץ לארץ.

הגמרא דנה בענין הנהרות שבארץ ישראל לענין מצוות התלויות בארץ ובדין גט שנכתב בספינה הנמצאת בנהר: **תָּנָא חֲדָא** – בברייתא אחת שנינו, **הַמֵּבִיא גֵּט** שנכתב **בְּסַפִּינָה** ששטה באחד הנהרות שבארץ ישראל, דינו **כְּמֵבִיא בְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל** ביבשה, ואינו צריך לומר בפני נכתב ובפני נחתם. **וְתַנְיָא אִידָךְ** – ואילו בברייתא אחרת שנינו, שדינו **כְּמֵבִיא בְּחוּץ לָאָרֶץ**, והטעם מפני שנהרות ארץ ישראל דינם כחוץ לארץ לענין דינים הנוהגים בארץ, וקשה שהברייתות סותרות זו את זו. מתרצת הגמרא, **אָמַר רַב יִרְמְיָה, לֹא קַשְׁיָא, הָא רַבִּי יְהוּדָה הָא רַבָּנָן** – בדבר זה נחלקו רבי יהודה וחכמים, וברייתא אחת סוברת כרבי יהודה והשניה כחכמים.

דִּתְנַן במשנה (חלה פ"ב מ"ב), **עַפַּר חוּץ לָאָרֶץ הַבָּא** – שהובא **בְּסַפִּינָה** העשויה חרס **לָאָרֶץ**, והספינה נמצאת באחד מנהרות ארץ ישראל, ונטעו בעפר הזה וצמחו פירות, **חַיָּיב בְּמַעֲשֵׂר וּבִשְׁבִיעִית**, מפני שהנהרות שבארץ ישראל דינם כארץ ישראל, והספינה השטה על פני הנהר נחשבת כמחוברת לקרקע. **אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, אֵימָתַי** הספינה נחשבת כמחוברת לקרקע, **בְּזְמַן שֶׁהַסְּפִינָה גּוֹשֶׁשֶׁת**, כלומר, המים אינם עמוקים דיים כדי לשאת את הספינה, והיא נעה על קרקעית הנהר ומתחככת בה, ואז היא נחשבת כמחוברת לקרקע. **אֲבָל אֵין הַסְּפִינָה גּוֹשֶׁשֶׁת**, והיא שטה על פני המים, **פָּטוּר** ממעשר ומשביעית, כיון שהמים מפסיקים בין הספינה לבין הקרקע אינה נחשבת כמחוברת לקרקע, ודין הגידולים שבספינה כגידולי חוץ לארץ. לפי זה מיושבת הסתירה בין הברייתות. הברייתא שפוסקת שהמביא בספינה דינו כמביא בארץ סוברת כחכמים, ואילו הברייתא שפוסקת שדינו כמביא בחוץ לארץ, סוברת כרבי יהודה. הגמרא מביאה תירוץ נוסף ליישב את סתירת הברייתות: **אַבַּיֵי אָמַר**, אין סתירה בין הברייתות, **הָא וְהָא רַבִּי יְהוּדָה הִיא** – שתי הברייתות סוברות כרבי יהודה, **וְלֹא קַשְׁיָא, כָּאן** – הברייתא שאמרה שהמביא בספינה כמביא בחוץ לארץ, מדברת **בְּזְמַן שֶׁאֵין הַסְּפִינָה גּוֹשֶׁשֶׁת**, אלא שטה על פני המים, **כָּאן** – הברייתא שאמרה שדין הספינה כארץ ישראל, מדברת **בְּזְמַן שֶׁהַסְּפִינָה גּוֹשֶׁשֶׁת** ונעה על קרקעית הנהר.

הגמרא מדמה את דין האויר של ארץ ישראל לדין המים שבנהרות ארץ ישראל: **אָמַר רַבִּי זֵירָא, עָצִיץ** העשוי מעץ והוא **נָקוּב, הַמּוּנָּח עַל גַּבֵּי יְתֵדוֹת** בארץ ישראל, ונטעו בו וצמחו פירות, **בָּאנוּ לְמַחֲלוֹקֶת רַבִּי יְהוּדָה וְרַבָּנָן**, אם הפירות חייבים בתרומות ומעשרות. שלפי רבי יהודה שספינה ששטה על המים בנהרות אינה נחשבת כמחוברת לקרקע, הוא הדין שגם עציץ שתלוי באויר על גבי יתידות, אינו נחשב כמחובר לארץ, ומן התורה פטור ממעשרות. ולפי חכמים שספינה נחשבת כמחוברת לקרקע, גם העציץ נחשב כמחובר לקרקע והפירות שצמחו בו חייבים בתרומות ומעשרות מן התורה.

הגמרא דוחה, **אָמַר רָבָא, דְּיִלְמָא לֹא הִיא** – אולי אין הדבר דומה, **עַד כָּאן לֹא קָאָמַר רַבִּי יְהוּדָה הָתָם** – כל מה שרבי יהודה אמר אינו **אֶלָּא בְּסַפִּינָה,**

אגרות קודש

[ט"ו טבת ה'תשי"א]

...כל שנים עשר חדש אלו דשנת ההסתלקות מוכשרים ביותר לחיזוק ההתקשרות עם נשיאנו הוא כ"ק מו"ח אדמו"ר הכ"מ.

וההשתתפות בחלוקת הש"ס זו, **תקנה שכ"ק מו"ח אדמו"ר הכ"מ השתדל בחיזוקה והפצתה**, הנה, נוסף על שאר הענינים שבזה, תוסיף אומץ גם היא בהתקשרותנו הנ"ל, ללכת בדרכיו אשר הורנו ונלכה באורחותיו נצח סלה ועד.